

# DUNÁNTÚL

## BALATONBERÉNYI BÁBTÁNCOLTATÓ BETLEHEMES

### Somogy megye

Felléptek a Nemzetközi Betlehemes Találkozón 1993-ban és 1995-ben.  
Balatonberényi „Kopzós–Pödrös” Hagyományörző Együttes gyűjtése.  
Budai Imre tanár, az együttes művészeti vezetője (1976. december).

ASSZONYOK: *(bent a szobában énekelnek)*

„Ó boldog Betlehem, Jézus szent városa ...”

BETLEHEMES CSAPAT: *(kintről csenget)*

Szabad-e a betlehemi kis Jézuskát hajlékukba bevinni?

ASSZONYOK: *(bentről)* Szabad!

KATONA: Gyorsan, frissen készítsd gazda házadat,

Mert most jönnek a pásztorok,

Kik nagy örömet hirdetnek.

Állj félre te banya, sárkányfülű kofa,

Takarodj a sarokba, ne nézz rám, mint a vasvella,

Nem azért jöttem, hogy szemedet, szádat nézzem,

Hanem angyal által küldött kis Jézuskát hirdessem!

Ének: *(mialatt kint és bent énekelnek, az angyalok behozzák a betlehemet)*

Pásztorok ne féljeteK, utánam siesseteK,

Betlehembe menjeteK és ott lesz a helyeteK,

NekteK éjfél tájában, a barmok pajtájában,

Ökör, szamáR jászolában üdvözítónk született.

I. DADÓ *(köszön, vers)* Jó estét kívánok a jólelkű házigazdának!

Nem látták az én kedves pajtásomat?

Hegyvet-vógyet bejártam, még a szomszéd pajtában is jártam,

Végre a boros pincében megtaláltam.

Gyere be Te kedves pajtásom!

II. DADÓ *(köszön, vers)* Húsos-gombócos, hippentős-huppantós,

Szerelmetes jó estét kedves pajtásom!  
 Nem láttad a vén, kedves öregapánkat?  
 Hegyet, völgyet, Tornát, Baranyát,  
 Még az Óperenciás tengeren túl is jártam,  
 Mire végre a könnyökös szívfánál megtaláltam.  
 No, gyűjjön be, Öregapám!

ÖREG DADÓ: *(köszön, vers)* Adjon az Úristen pirkócés-pörkócés,  
 Apró pogácsás, vörösboros jó estét, kedves Fiaim!  
 Hát Ti itt benn eszesztek-iszosztok, vendégeskedte-te-tek.  
 Erről a vén, suttyogós szakállú öregapátokról  
 Meg sem emlékezte-te-tek?!  
 Mit nem néznék ezzel a gircses-görcsös botommal  
 Kilencvenkilenc bocskorszíjat hasítanék a hátatokból!

I-II. DADÓ: Engedj, engedj Öregapám!  
 Inkább kilencvenkilenc lapostetű mássza meg a kegyes szakállát!

ÖREG DADÓ: Engedj... Engedj... az öreg mindig csak engedj...?  
 Utóvégre az öregből semmi sem lesz!  
 Három fertály hétre, feküdjünk a földre!

Ének: Pásztorok, hol vagytok, talán mind alusztok,  
 Gyorsan frissen keljete, Jézus előtt legyetek,  
 Ma született a kis Jézus, vígan örvendeztetek.  
 Üdvözlégy Mária, Istennek szent anyja,  
 Áldott vagy, boldog vagy, szent fiadat  
 Szűz méhedbe hordoztad.

KATONA: Glóóóória!

I. DADÓ: Hallod Pajtás, angyal mondja Glóóóória!

KATONA: Glória inekszerzis (in exelcis) deo!

II. DADÓ: Nem az pajtás, Mária keresi szent fiát

*Közben mindhárman kényelmesen felcihelődnek.*

ÖREG DADÓ: No, mit álmodtatok édes Fiaim?

I. DADÓ: Hát én azt álmodtam, hogy a háziasszony ollan ügyes szakácsné, hogy  
 még a mosogató rongyot is belefőzte a húsos káposztába... he... he...  
 Hát Te Pajtás, mit álmodtál?

II. DADÓ: Tudjátok én azt álmodtam, hogy a nagylány ekkora nagy kolbászt tekert a nyakam köré! (*mutatja*) Hát Te vén Öregapám mit álmodtál?

ÖREG DADÓ: Édes gyermekeim én meg azt álmodtam, hogy ez a tisztességes házigazda az asztal alól kivette és odanyújtotta nekem a butykoszt! Meg azt is álmodtam, hogy az égen megjelent egy fényes csillag, és ment, ment Betlehem felé, ahol megszületett a Messiás!

Ének: (*bábok táncolnak*) Ki az, aki mi fölöttünk ily nagyot kiáltott?  
Ez a szózat angyaltól és a világ fiától,  
Szívünkbe megháborodott, földre lehullott,  
Betlehemnek határába, rongyos istállócskába  
Bé vagyon takargatva posztócskába.

Ének: Örvendezzünk, Betlehembe menjünk ajándékokkal,  
Ma született Isten fia, egy kis dedecske,  
Atyáinktól régtől fogva várt kis dedecske.

Ének: Mennyből az angyal ... ének 1-2 versszaka.

Ének: Vígán zengjenek citerák, Jézus született  
Harsogjatok gyors trombiták, Isten-ember lett,  
Ki értünk hordozá és méhébe fogadá,  
Ezért Gábrriel arkangyal áldottnak mondá.

Ének: Örvedetes ez nap, mert válságunkba  
Született a Jézus egy istállóban,  
Örvendezzünk, vigadjunk, eljött Messiás!  
Örvendezzünk, vigadjunk, eljött Messiás!

Ének: Hallod-e Te Lackó, mi a dolgod,  
Melyet a mennyei követ mondott  
Hol született légyen Betlehembe  
Jézus a megváltónk, ember testben.  
Hol született légyen Betlehembe  
Jézus a megváltónk, ember testben!

Ének: Elindulának és el is jutának,  
Szűzmáriának jójcsakát mondának.

*Sokszor éneklük, amíg ki nem mennek a szobából.*

## BAZSI BETLEHEMES

### Zala megye

Beküldte: Csótár Dezsőné, a Keszthelyi „Bokréta” bábcsoport vezetője 1991-ben, és el is játszották az I. Betlehemes Találkozóon.

I. PÁSZTOR (PALKÓ): *(kintről megzörgeti a botját, bekiált)*  
Szabad-e betlehemezni?

GAZDA: Szívesen látunk benneteket, csak kerüljetek beljebb!

ANGYAL: *(kápólnával belép, énekel)*

Mennyből az angyal...

*(kiszól)* Gyere be, te első pásztor!

PALKÓ: Szerencsés jóestét neked házigazda! Terítsd meg asztalodat fehér abroszoddal, mert ma szegény szakállas pásztorok lépik el házadat!

*(megzörgeti a botját és kikiált)*

Gyere be pajtás!

II. PÁSZTOR (VENDEL): Szerencsés jóestét neked házigazda! Mikor jöttem, két farkas utamat állotta. Az vót a szerencsém, hogy a botocskám hosszabb vót a farkas farkánál, mert másképp lerágta vóna.

III. PÁSZTOR (ÖREG): *(kint énekel)*

Pásztorok, pásztorok, mit cselekedtetek?

Hogy juhaitokról megfeledkeztetek?

I–II. PÁSZTOR: Gyere be te vén dadó, mert odakinn megfagyó!

ÖREG: Szerencsés jóestét nektek, kis fiaim! Megvagytok jó erőben, egészségben? Ilyen öreg dadó létemre most érkeztem Jeruzsálem városából. Alig gígyegek-gögyögök! Jajjj! *(összeesik az I–II. pásztor az Öreget estében elkapják, feltámogatják)*

I. PÁSZTOR: Hát te öregapám, hová indultál?

Talán az Angyaltól te is intést kaptál?

Velünk akarsz lenni, társunk akarsz lenni?

Hát te öregapám tudsz-e imádkozni?

ÖREG: Tudok ám! Ha nem hiszitek el, tegyetek velem próbát! Fújjátok meg a dudát! Hadd rázzam ki a ringyes-rongyos bundámból a tetüt, meg a bóhát!

II. PÁSZTOR: Vess keresztet!

ÖREG: Átresz-pátresz!

II. PÁSZTOR: Nem vagyunk mi se tótok, se horvátok! Beszélj magyarul!

ÖREG: Atyánk, Szentléleknek nevében!

II. PÁSZTOR: Hát a Fiú hol maradt?

ÖREG: Odakinn a szalonnás zsákot tartja.

ANGYAL: Pásztortársaim! Térjetez nyugovóra!

I–II. PÁSZTOR, ÖREG: *(lefekszenek, horkolnak, álmodnak)*

*Az álom alatt megelevenedik az árny-paravánon a betlehemi kép. A Szentcsalád, a Háromkirályok.*

KÓRUS: *(József Attila verse, a Kalácska feldolgozásban.)*

„Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!

Három király mi vagyunk.

Lángos csillag állt felettünk,

Gyalog jöttünk, mert siettünk,

Kis juhocska mondta – biztos

Itt lakik a Jézus Krisztus.

Menyhárt király a nevem,

Segíts, édes Istenem!”

MENYHÉRT: Áldott a nagy Isten, ki Megváltót adott,

Ki a bűn hatalmán diadalt aratott.

Ki nem átallt szolgál ruhába öltözni,

Bűnöst megmenteni, könnyeket törölni.

KÓRUS: „Istenfia, jónapot, jónapot!

Nem vagyunk mi vén papok!

Úgy hallottuk, megszülettél,

Szegények királya lettél.

Benéztünk hát kicsit hozzád.

Üdvösségünk, égi ország!

Gáspár volnék, afféle  
Földi király személye.”

GÁSPÁR: A bölcsek aranyat, tömjént, mirhát hoztak,  
Amelyek mind drága ajándékok voltak.  
Tudták, hogy a Gyermekek, az ígért Messiás,  
Betlehem szülötte, mint jóslá Mikeás.

KÓRUS: „Adjonisten, Megváltó, Megváltó!  
Jöttünk meleg országból.  
Főtt kolbászunk mind elfogyott,  
Fényes csizmánk mind megrogyott.  
Hoztunk aranyat hat marékkal,  
Tömjént egész vasfazékkal.  
Én vagyok a Boldizsár,  
Aki szerecseny király.”

BOLDIZSÁR: Nemcsak Izraelnek született Megváltó,  
Nemcsak gazdagoknak jött a szabadító.  
Hanem szegényeknek, pogánynak is atyja,  
Mindenkihez eljön Ő, az Isten fia.

KÓRUS: „Irul-pirul Mária, Mária,  
Boldogságos kis mama.  
Hulló könnyek záporán át  
Alig látja Jézuskáját.  
A sok pásztor mind muzsikál.  
Meg is kéne szoptatni már.  
Kedves három királyok.  
Jóéjszakát kívánok!”

ANGYALOK SZAVALÓKÓRUSA:

Az ég ölelkezett ím akkor a Földdel,  
Az egy igaz Isten az emberiséggel.  
Új hit, új reménység szállott a szívekbe,  
Lelki békesség és áldás a szívekre. *(csenget)*  
Csak szeretet legyen mindenki szívében,  
Áldás el nem marad, megsegít az Isten! *(csenget)*

E mai szent napon mi is megfogadjuk,  
Hogy az Úr Jézust elhagyni nem fogjuk! (*csenget*)  
Arany helyett hitet hozunk oltárához,  
Szeretet tömjénét rakjuk zsámolyához.  
S miként a pásztorok és a bölcsek tevék,  
Buzgón leborulva áldjuk Isten nevét. (*csenget, letérdelnek*)  
Áldott-áldott, ki jött az Úrnak nevében,  
Hozsánna, dicsőség a magas mennyeekben!  
E földön meg legyen végre már békesség.  
Az emberek között örök testvériség.

KÓRUS: Pásztorok, pásztorok örvendezve

Sietnek Jézushoz Betlehembe;  
Köszöntést mondanak a kisednek,  
Ki váltságot hozott az embernek.  
Angyalok szózata minket is hív,  
Értse meg ezt tehát minden hű szív;  
A kised Jézuskát mi is áldjuk,  
Mind a hív pásztorok, magasztaljuk.  
Üdvözlégy, kis Jézus! Reménységünk,  
Aki ma váltságot hoztál nekünk.  
Meghoztad az igaz hit világát,  
Megnyitád szent Atyád mennyországát.

ANGYAL: (*keltegeti a pásztorokat*) Keljetek fel, pásztortársaim, az óra éjféltre jár. El kell menni tova.

I. PÁSZTOR: (*szemét dörzsölgetve*) Mit álmodtál pajtás?

II. PÁSZTOR: Hát pajtás, én azt álmodtam, hogy az úton egy akkora szúnyogot láttam, hogy az egyik lába a Tátikán vót, a másik meg a Rezi váron, és úgy ivott a Balaton vizéből.

I. PÁSZTOR: Nagy vót pajtás?

II. PÁSZTOR: De nagy ám, pajtás! Hát te pajtás, mit álmodtál?

I. PÁSZTOR: Hát pajtás, én azt álmodtam, hogy a gazda lányát feleségül vettem.

GAZDA: *(tréfásan megfenyegeti őket)*

I–II. PÁSZTOR: Hát te öreg, mit álmодtál?

ÖREG: Én azt álmодtam, hogy a gazdaasszony akkora kóbászt akasztott a nyakamba, hogy az egyik végét én ettem, a másik végét meg a kutyák rágták a faluvégen.

PÁSZTOROK: *(csörgő, láncos botokkal a földet ütögetik és énekelnek)*

Bárcsak előbb felébredtünk volna,  
Hogy a kis Jézust megláthattuk volna.  
Már megcsendült a fülembé  
Az angyal mondása,  
Hogy kis Jézus megszületett  
Rongyos istállóban.

Odamegyünk, vagyon bátorságunk,  
Reméljük, hogy kis Jézust meglátjuk.  
Gyere pajtás, nosza pajtás,  
Te is legyél társunk,  
Velünk van a jó furulyás,  
A régi bojtárunk.

Mennyországba jer pajtás, jer pajtás,  
Ottan leszen jó tartás<sup>1</sup>,  
Egyik angyal furulyál, furulyál.

A másik meg táncot jár.  
Vígan zengjetez citerák, Jézus született.  
Harsogjatok réztrombiták, Isten ember lett.

No, hát pásztorok örvendezzettek.  
Köztetek van az Úr Jézus,  
Dicsekedjetez-tek-tek-tek  
Dicsekedjetez! *(rácsapnak az Öreg vállára, aki megbillen)*

Koredó, örülhetsz,  
Hogy velünk eljöhetsz,  
Kedvedet töltheted, Hogy mi Urunk született.

1 A teljes forma: Sör bor mint a tenger, ihatik az ember



Hallod, hallod pajtás, zörgetik a kulcsát,  
Amivel felnyitják a pénzes ládicskát.

Osztogatják tízesét, húzasát, máriását, Ripegős, ropogós bankóját.

GAZDA, GAZDAASSZONY és LÁNY: *(ajándékokat osztanak: almát, pénzt, kalácsot, diót)*

PÁSZTOROK: Köszönjük az ajándékot,

Amit nekünk szántak.

Éljenek jó egészségben,

Csendes békességben.

Holtuk után jusson lelkük

Örök dicsőségbe!

Ének: Pásztorok keljünk fel! Hamar induljunk el!

Betlehem városába, rongyos istállócskába,

Siessünk, ne késsünk!

Hogy még ezen éjjel odaérhessünk.

Mi Urunknak tiszteletet tehessünk!

*(szóval)*

Adjon Isten mindnyájunknak áldott, boldog, békés karácsonyt!

*Csengetnek.*

MIND: Úgy legyen!

*Csengetés közben kivonulnak.*

## RÁBAKÖZI BETLEHEMES

Beled, Győr-Moson-Sopron megye

A beledi Báb és Hagyományörző Szakkör tagjai adták elő a Nemzetközi Betlehemes Találkozón, 1995, 1996-ban.

A szöveget beküldte Kótai Lászlóné csoportvezető.

Szerkesztett anyag: DR. HORVÁTH GYÖZÖ: *Lucanaptól Pünkösdig. c. kiadványból*<sup>1</sup>.

Adatközlő: Eitler György 62 éves

**Szereplők:** 4 pásztor, 4 angyal, Hopp Pista

**Előadási alkalmak:** kultúrházi előadás, Karácsonyeste éjféli mise előtt.

### A játék menete

Beköszöntő 1. pásztor

2-3. pásztor behívása, párbeszéde, Hopp Pista betoppan.

Öregpásztor bejövése.

Az öregpásztor aludni megy.

Hopp Pista táncolni hívja a többieket.

Egyszerű pásztorlátogatás („Juhászim, pajtásim...”)

Az angyalok behozzák a betlehemet, csempeszéket, furulyáznak, énekelnek.

Pásztorok felébrednek, kivéve az öreget.

Hopp Pista kelti az öreget, biztatja, hogy nézzen be a betlehembe.

Az öregpásztor letérdel a betlehem előtt a többi pásztorral együtt, imádják a Kisjézust.

Kivonulás éneke.

**A betlehem formája:** rábaközi piros tetejű templom.

I. PÁSZTOR: (*bejön*) Dicsérem a Jézust, engedelmet kérek,

Hogy ehhez a házhoz szó nélkül betérek.

Mer' a pásztorember is odaveszi magát,

Ahol hidegben melegnek érzi tanyáját.

Félős is ám az erdőben lakni,

---

1 A gyűjtés ideje: 1969. Adatközlők: Szabó Gyula, Varga Gyula, Bagaros Lajos

Mer' sok kísértetet lehet látni.  
Gyere be, te lusta!

II. PÁSZTOR: (*bejön*) Adjon Isten jó napot a házigazdának,  
Hasonlóképpen az ő asszonyának.  
Mikor én még kisgyermek voltam,  
Az ürgék közt kapitánykodtam.  
Tallérom annyi volt,  
Hogy gatyám bő ránca is alig bírta.  
Most nekifogok, akkorát ugrok,  
Mint egy szomorú szarka.

III. PÁSZTOR: (*bejön*) Jó estét, jó pajtás! Te vagy az makkász?

II. PÁSZTOR: Én bizony, én pajtás, megvan a nagy károm,  
Megtréfált a farkas, lelki jóbarátom.  
Odavan a vezérürüm, három.  
De várjál csak kutya farkas, még bosszúdat állom!  
Fütyentek egyet pásztor módjára.

HOPPISTA: (*bejön*) Hopp, hopp, már én is itt vagyok,  
Hallják az urak, miként áll a dolog.  
Ellopták azt a száz esztendő liket-lakot-bakot,  
Ami ezelőtt száz évvel az ágy alatt lakott.  
Cincárom, boncárom, gyere be te öreg!

ÖREG: (*csoszogva bejön*) Csíkos, mákos, szerencsés jó estét kívánok.  
Amint az ajtó küszöbön beléptem, majd kiesett a vén aszalódos lelkem.  
Látom, hogy itt ti esztek, isztok,  
Öregapátoknak tejfelderés  
Szakállára nem is gondoltok?  
No, várjatok csak, lesz még borivás!  
Hátatokon hatujnyi szalonnavágás.  
Pásztorok, hány óra?

PÁSZTOROK: Fél tizenkettő.

ÖREG: Akkor én elmegyek aludni. (*félrevonul és lefekszik a földre*)

HOPPISTA: Eb ugatta, farkas ordította,  
Lépek a lábammal deres szakálladra.  
Legjobbik kisbojtár ugorj a talpadra!

*Felugrik, dúdol, majd énekel, és egyszerű pásztortáncot jár. Botjával koppant ütemesen. Utána a többiek is táncolnak vele. Kintről csengőszó hallatszik, bejönnek az angyalok, betlehemet hoznak.*

ANGYAL: Glória, glória.  
Nyissátok meg ajtótokat keresztények!  
Íme, látjátok, hogy jönnek a jövevények!  
Én, mint Betlehem királya jelentem,  
Hogy a szép betlehemet ide vezéreljem.

ANGYALOK: Pásztorok ne aludjatok,  
Jól vigyázzatok,  
Követ vagyok, jó hírt mondok,  
Jó hírt mondok, ne féljetek,  
Szómról ne feledkezzetek,  
Ma született üdvözítőök.  
Ej, haj pásztorok, napkeleti bojtárok,  
Ne féljetek, én vagyok.  
(*éneklik*) „Nézz amoda, egy istálló körül fényesség látszik...”

I. PÁSZTOR: Kelj föl öreg, kelj föl!

ÖREG: Nem kell nekem tejföl.

I. PÁSZTOR: Kelj föl öreg, kelj föl!

ÖREG: Nem kelek én.

I. PÁSZTOR: Kelj föl öreg, mer a botommal rád húzok!

ÖREG: Inkább akkor fölkelek, minthogy agyonverjenek,  
Mer nekem még százhusz évig kell élni!

(*ének*) „Mit álmodtál pajtás...”

HOPPISTA: Öreg, nézz be a betlehembe!

ÖREG: Nem nézek én.

HOPPISTA: Öreg, nézz be a betlehembe!

ÖREG: Nem nézek én a gödörbe,

HOPPISTA: Öreg, nézz már be a betlehembe, mit látsz?

ÖREG: Ó, látok Jézuskát, Máriát.

Ó te drága Jézuskám, nincsen neked piros csizmácskád.

Majd ad a házigazda egy krajcárkát,

Veszünk rajta piros kis csizmácskát.

Ének: „Pásztortársak ébredjetek...”

MIND: Boldog Karácsonyi ünnepeket kívánunk!

*Ajándékot kapnak és elköszönnek.*

## ESZTERGOMI BÁBOS BETLEHEMES JÁTÉK

Komárom-Esztergom megye

A kecskeméti Vándorbot Bábcsoport dolgozta fel azt a verziót, és 2002-ben mutatta be a Nemzetközi Betlehemes Találkozón.

Szöveg: Körösi László irodalmi hagyatékából. In: Szent István Naptár, 1933.

Dallamok: Volly István gyűjtése.

**Szereplők:** 4 angyal, 3 juhász, 1 beköszöntő, 2 bábtáncoltató

A két angyalt gyakran leány játssza. Régen volt egy kísézőember is. A három pásztor és a kíséző sorban álltak az angyalok mögött s leghátul állt az öreg juhász. Egy juhász kívül maradt – leemelni a sonkát.<sup>1</sup> Beleénekel a játékba: Nem éri el a fári! Bentről válaszolt a társa: Székre kalendári! – azaz állj székre, ha nem éred el! Hatósági engedéllyel jártak előzetes meghívásra a házakhoz s a szomszéd falvakba.

Az angyalok fehér alsószoknyát és férfinget vagy női réklit öltenek rendes ruhájuk fölé. A fejre fehér lepedőt terítenek, az áll alatt összetűzik s a fejen átkötik, vagy keresztel díszített abronccsal leszorítják. Az I–II. juhász fehéringes, szűk gatyás, ötszögletűre hajtogatott papírcsákós alak. Az öreg juhász bundás, téli sapkás, botos alak. I. juhásznak bajusza, III. juhásznak szakálla van. A II. juhász hóna alatt van a persely, és tarisznyában viszi a bábokat. A betlehem háromtornyú (vagy egytornyú). A kétoldali nagyobb tornyokon keresztül tolhatók a babák a színpadra. A bábok: I–II. fekete juhász, I–II. fehér juhász: fekete, illetve fehér bundába burkolt alakok, rongyfejjel, kirajzolt arccal, bundasüveggel. I–II. angyal fehér gyolcsba van csavarva, a derekuk kék szalaggal átkötve. Az Ördög fekete fejű, fekete, szőrös alak. Veszekedő társa (a dékán, esetleg egy barát), ennek a szereplőnek nincs a játékban neve. Pénzbeszedő, bekötött fejű, blúzós, bősoknyás alak, dékáné, vagy sekrestyés bábfigura.

<sup>1</sup> A velencei, szintén dunántúli betlehemesek az effajta „szerzést” – bele is vették a játékukba 1991-ben, lásd DVD-n.

I. ANGYAL: (*kopog, kiált*) Szabad-e bejönni a szép betlehemmel?

I–II. ANGYAL: (*eljön a betlehemmel, a betlehemet két székre helyezi, éneklő hangon mondják*) Eljöttünk e házhoz, 3 száz pósta<sup>2</sup> sereggel,  
Jézus született!  
Szabad-e bejönni a szép Betlehemmel?  
Harsognak a trombiták, zengenek a citerák  
Isten ember lett!  
A Szűzet, ki világra hozta,  
Gábrriel arkangyal  
Áldottnak mondja.  
Glória!

I. JUHÁSZ: (*előlép*) Szerencsés jó estét kívánok az úrnak és az asszonynak!  
Örülök, örvendek, hogy jó egészségben látom, de még jobban örülnék,  
ha egyet-kettőt hörpenthetnék. Tányéron tallérom<sup>3</sup> egy nagyot perdül-  
ne, kinek az én szívem igen megörülne!

ANGYALOK: (*énekelnek, mint előbb*) Glória!

II. JUHÁSZ: (*becsoszog, néma szereplő*)

III. JUHÁSZ: (*szaval*) Adjon Isten csíkos-mákos jó estét az úrnak meg az asszonynak! Hát ti, juhászok, kalamászok, ti itt a gazdával és gazdasszonymal szavaitok folytatjátok! Juhaitokról nem gondoskodtok: az Isten se gondol titeket. Juhainkat a farkasok már mind elhordják, az árukat meg rajtunk követelik! De mivel nagyon el vagyok fáradva, térjünk pajtás nyugalomra.

*Lefekszenek a bethlehem elé, horkolnak.*

ANGYALOK: Glória!

I. JUHÁSZ: (*mélyen, egy hangon*) Ha a gazda egy csutora bort hozna a számunkra.

ANGYALOK: Glória!

III. JUHÁSZ: (*mély hangon*) Ha a gazdasszony egy tányér kolbászt hozna számunkra!

ANGYALOK: Glória!

---

2 Szacsvainál: 300 porta sereggel

3 Tudniilik az adomány

I. JUHÁSZ: (*élénkebb hangon*) Hallod, pajtás mit mondanak: Túrós gombóca!  
Ejnye, én felkelek, megnézem, ez nekünk igen jó volna!

ANGYALOK: Glória!

III. JUHÁSZ: Nem azt mondják, hogy gombóca, hanem  
Oldal kolbász, szalonna,  
Pásztoroknak jó volna,  
Egy itce bor melléje,  
Attól szédülne feje...

ANGYALOK: Glória!

I. JUHÁSZ: (*fölkel és világosan szól*) Dicsőség a magasságban! Ma született kis  
Jézus, aki üdvözítőnk lett! Te istentelen vén Koredó, vess keresztet!

III. JUHÁSZ: (*felriad álmából*) Megegyem a peracet?

I. JUHÁSZ: Vess keresztet!

III. JUHÁSZ: (*keresztet vet magára*) Meleg cipó – csirkehús,  
Egy itce bor – belém csússz!

Ének: Pásztorok, keljünk fel,  
Sietve menjünk el.  
Betlehem városába,  
Rongyos istállójába.  
Siessünk,  
Ne késsünk,  
Hogy még ezen éjjel oda érhessünk,  
Mi urunknak tiszteletet tehessünk.  
Íme már nincs messze:  
Fényesség a jele!  
Az angyalok jelentik,  
Hogy Messiás születik  
Jászolban,  
Pólyában,  
Be vagyon takarva a rongyocskában,  
Áldott gyermek szenved már kis korában.



*A betlehem tornyának földszintjén lévő ajtóba hátul behelyezve, az U alakú vája-  
ton, mint sínen át, a színre kitolnak két kis juhászt. Kilódul a két bábú, középen ta-  
látkoznak s táncolnak, némán, a következő énekre. Az éneket mindnyájan mondják.*

Nosza Jankó, nézz az égre,  
Mi tündöklük fenn a mennybe?  
Betlehem tündöklük,  
Mi dolog ez  
Talán a Messiást!  
Jelenti ez!  
Hej-hej, hej-hej jelenti ez.

*A dallam második felére ismét két juhász táncol.*

Vedd fel a furulyát és a dudát,  
Majd én egyet ugrok, húzz egy nótát  
Héj-héj, héj-héj, egy szép nótát!

*A juhászbábuk elfutnak és két kis angyalbáb lebeg végig a színen. Ezalatt a mennyből  
leszálló angyalok énekét halljuk az élő szereplőktől folytatólag.*

Mennyből az angyal  
Lejött hozzátok  
Pásztorok, pásztorok,  
Hogy Betlehembe  
Sietve menvén,  
Lássátok, lássátok.  
Istennek fia,  
Ki ma született.  
Jászolban, pólyában:  
Ő leszen néktek  
Üdvözítőtok  
Valóban, valóban.

*A fehér angyalkák kétoldalt eltűnnek és nyomban fekete s veres bábok ugranak a  
színre. Viaskodnak, egyik a másikat földhöz veri. Az élő szereplők ezalatt folytatólag  
énekelik – a „Szállj be hozzánk Máriával” dallamára – sor eleji szünetek nélkül.*

Megszállták a felházakat  
És a vendégfogadókat,

Nincs helye a Jézusnak,  
Nincs helye a Jézusnak.  
Szállj be hozzánk Máriával,  
Született kis Jézuskával,  
Lakjatok mi szívünkben,  
Lakjatok mi szívünkben!  
Hogy mi is az angyalokkal,  
Az együgyű pásztorokkal  
Dicséretet mondhassunk,  
Dicséretet mondhassunk.  
Régen várt Messiásunknak,  
A mi édes Jézusunknak  
Glóriát kiálthassunk,  
Glóriát kiálthassunk!

*Csöngettyűs pénzszedő-báb jön elő, hajlongva kéreget a perselybe.  
Énekelnek a „Ne féljetez pásztorok” dallamára.*

Város kívül nem messze, nem messze  
Van egy istállócska,  
Barmok között ott fekszik,  
Száraz szénán nyugoszik,  
Mellette szűz anyja  
És az ő vélt apja:  
József és Mária,  
Alle-alleluja.

*A bábszínház elsötétül, az élő szereplők folytatólag énekelnek.*

Csordapásztorok  
Midőn Betlehemben  
Csordát őriznek  
Éjjel a mezőben.  
Isten angyali  
Jövének melléjük,  
Nagy félelemmel  
Telék meg ő szívök.

Örömet mondok  
Néktek, ne féljeteK,  
Mert ma születék  
A ti üdvösségtek.  
Menjek elébe  
Gyorsan a városba,  
Ott találjátok  
Jézust a jászolban.  
Elindulának  
És el-béjutának  
Szűz Máriának,  
Jó estét mondának.  
Ott fekszik Jézus  
Mostan a jászolban,  
Kit betakartak  
Mostan a pólyába.  
Aki az ég s föld  
Sarkait fenntartja,  
Nem lel egy helyet,  
Hol fejét lehajtsa.

*II. juhász körüljár és csörgeti a perselyt. Kifelé menet éneklék a „Csordapásztorok” dallamára:*

Isten áldja meg  
E háznak gazdáját,  
Töltse meg Isten  
Pincét, kamráját.  
(szóval mondják)  
Jó éjszakát!

## GYÓRSZENTMÁRTONI NÉPSZÍNHÁTÉKOK

### Győr megye

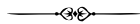
Feldolgozták a Felsőőri Katolikus Betlehemesek, 1997-ben Csoknyay Vilma vezetésével fel is léptek a 7. Nemzetközi Betlehemes Találkozón.

Karsai Géza közlése.

Dallos tartalmilag és formailag egyaránt híven írja le a gyermekkorában szokásos betlehemezést, amely egyébként részleteiben egyes vas megyei és erdélyi szövegekben is feltalálható. Az eredetileg verses szöveg, úgy látszik, már régebben prózává oldódott fel. Egyébként ebből a szövegből is kitűnik, hogy a régi gyórszentmártoni betlehemezés nagyon változatos és gazdag lehetett. Többféle, a maiaknál hosszabb és teljesebb szöveget játszottak, a játékosok kelléktára is gazdagabb volt. A háború és az utána bekövetkezett zavarok azonban erősen megcsökkentették e gazdag hagyományt, úgyhogy örülnünk kell, hogy még így is négy különböző szöveget menthettünk meg az utókoroknak.

**Személyek:** I. Angyal, II. Angyal, Számadó juhász, Vén pásztor, Kisbojtár, Házbeliek

A két angyal öltözte: hosszú fehér ruha, szárny, aranyos korona. Az első angyal viszi a gyertyával kivilágított betlehemet, benne Szűz Mária, Szent József és a jászolyban a Kisjézus. A második jobb kezében szép fenyőágot, bal kezében csengőt visz. A számadó juhászé: hosszú suba, szőrös süveg, láncos bot, mellét verő szakáll, nagy kócbajusz. A vén pásztoré: hosszú suba, nagy süveg, az előbbinél rövidebb szakáll és bajusz, láncos bot.



*A játékosok a szokott rendben vonulnak, leghátul a két angyal. A konyhaajtó előtt zörögnek láncos botjaikkal és a számadó bekiált.*

**SZÁMADÓ JUHÁSZ:** Szabad-e bemenni, meghallgatják-e a betlehemeseket?

**HÁZBELIEK:** Meg, meg! Jöhettek!

*A számadó juhász úgy tesz, mintha megbotlott volna a küszöbön, nagyot lendül és a konyha kövén zörög a bottal. Majd megkezdi.*

**SZÁMADÓ JUHÁSZ:** Dicsértessék a Jézus Krisztus! Szalonnás jóestét kívánok! Én vagyok amaz ezeresztendős vén számadó pásztor, gyöttem messze a világnak a másik sarkából, nagy havakon által, kakastaréj volt a sarkantyúm, de elkoptattam; hajdinakéve a köntösöm, cserfakéreg a bocskorom. Tereltem én valami ezer birkát, hogy épségben meghoznám, de egy híján mind elveszett vadak által a nagy erdősegeken. De ez az egy itt van a keblemben é! Kergetett is érte három igen óriás farkas, megszabdalták jól a ködmönöm, de a birkát jól elrejtettem az ingem ráncába, magam meg elengedtek, mert vén ember húsát nem élvezik.

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Tudva vagyok a bibliából, hogy Águsztus császár meg akarván számlálni népét, kit-kit odaküldött, ahová valósi. Én hát ide gyöttem. Az utamban megfáradtam, sok jártamba megehültem, futásomban megsomjuhoztam, ha akasztanáknak le egy oldal szalonnát s tetéznék vagy három akó borral, nagyon megszolgálnám.

Szabad lepihenni?

**HÁZBELIEK:** Tessék!

*A számadó elveti magát s hortyog erősen, mintha aludnék. Hamarosan megint zörgetnek. A vén pásztor bebukik és mondja.*

**VÉN PÁSZTOR:** Dicsértessék a Jézus Krisztus! Kóbászós jóestét kívánok! Én vagyok ama réges-régi vén öreg pásztor, legalább ezer mérföldet gyöttem, míg magukhoz értem; léptem milliomot vagy annál is többet, de itt vagyok végre. Hajtottam én valami ezer bárányt, de mind ott vesztek farkasok fogátul, egy híján, aki itt van a keblemben é, s rejtezik a gatyám korcába, mint bolha az asszonyok üngibe. Magam is megkergettek a vadállatok, csak éppen hogy itt megmenekültem. Elöttem valami egy nappal elindult az én számadóm ezerfőnyi nyájjal, ötet keresem, nem látták-e? Kóc a szakálla, a füle a derekáig, foga meg egy se.

**HÁZBELIEK:** Itt fekszik é, alszik!

**VÉN PÁSZTOR:** *(meglátja és haragosan mondja)* Hej, kend ugyan jól törődik pásztorral-nyájjal! Míg mink kint a farkasokkal hadakozunk, kend itt húzza csöndest, s bízom a nyáját, mely odavész, aszondom. De utat én is

megtettem, Águszt parancsára szaladtam, megfáradtam, megehültem, megszomjultam, ha a házigazda akasztana le a kéményből, vagy tizenhét méter kóbászt, s adna mellé két akó bort csobolyába, azt is megenném, meginnám. Hát én is lepihenhetek-e?

HÁZBELIEK: Terülj csak melléje!

KISBOJTÁR: *(nagy robajjal behuppan)* Dicsértessék a Jézus Krisztus! Töpörtös jóestét! Én vagyok ama kicsiny kisbojtár a betlehemi mezőkről, ki báránkák lépteit vigyázza. Egy hete még együtt őriztem a számadóval s az öreg juhással, még, hogy pénteken koppintott fejbe a számadó a bottal, a púp is megvan a fejemen, így gyöttem át hegyen-völgyön, farkasok útján, medvék csapásán, a kakasok megcsipkedtek, juhászkutyák leszaggattak, a számadóm meg a juhászom meg, látom, alszanak itt csöndben. Ha tán megszánák a kis juhászbojtárt s annának egy kondér töpörtüyüt másfél akó borral, sohase bánnák meg, mert ritka emberek vagyunk. De elsőbbeg is alunnám. Tehetem-e?

HÁZBELIEK: Tedd meg!

*Szólal a csengő és belép a két angyal. Az első leteszi a kivilágított betlehemet az asztalra és csengő hangon kiáltja.*

I. ANGYAL: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Háznépe s pásztorok nagy örömet hirdetek nektek, mert megszületett a földre e világnak megváltója, Jézus. Mink az ő követői vagyunk, menjetek, imádjátok!

II. ANGYAL: Ez lesz a jel: egy istállóban találtok egy aprócska kisedet, pólákba takarva, jászolyba fektetve. Két szeme csillog, orcája napocska, a keze szép virág!

Ének: Mennyből az angyal  
Lejött hozzátok,  
Pásztorok, pásztorok,  
Hogy Betlehembe  
Sietve menvén  
Lássátok, lássátok, ...

*Amint az ének megszűnik, felébrednek a pásztorok.*

VÉN PÁSZTOR: De nagyot aluttam, de igen nagyot aluttam, s olyan szépet álmottam!

SZÁMADÓ JUHÁSZ: Mit álmодott?

VÉN PÁSZTOR: Halljátok-e, álmomban éppen egy kis szalonnát falatoztam, mikor odagyón hozzám a legnagyobb birkám és aszongya nékem: „Én vagyok a legnagyobb birkád itten, vegyél föl s vigyél el engem a Kisjézuskának, hogy megmelegítsem, mert hogy igen fázik” – Mi az a nagy fényesség?

SZÁMADÓ JUHÁSZ: Csuda ez, de én meg azt álmодtam, hogy éppen kóbaszt falatoztam, midőn odagyón hozzám a legfehérebbik bárány s aszongya nékem: „Hallod-e, te öreg juhász, én vagyok a legfehérebb bárányod itten, vegyél föl s vigyél el engem a Kisjézuskának, mert hogy igen fázik s rá akarok lehölni” – Mi ez a nagy fényesség?

KISBOJTÁR: Én meg éppen fájlaltam álmomban a gazdauram púpját a fejemen itten, mikor csak megjelent két fényes angyal s aszonta nékem, menjek Betlehembe, mert ott van a Kisjézus.

VÉN PÁSZTOR: Ne mondd, te!

SZÁMADÓ JUHÁSZ: Ne mondd, te!

*Most meglátják az angyalokat és nagyon megijednek.*

EGYÜTT: Ne féljeteк, pásztorok, mert a Kisjézus követi vagyunk, menjeteк s vigyéteк neki ajándékoкat!

*A pásztorok a betlehem elé járulnak és leborulnak.*

SZÁMADÓ JUHÁSZ: Ó, édes Kisjézus, bizony semmim sincsen, egész nyájamból ezt az egy birkát mentettem meg, de ezt néked odaadom szegénységemből szívesen, hogy rád lehöljön.

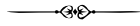
KISBOJTÁR: *(sírva)* Ó, édes Kisjézuskám, semmim sincsen nékem. Az angyali szóra elindulván, hogy gyöttem, fogtam én gilicét az erdőben tenéked, de mert nagyon jajgatott keblemben a szegény pára, szántam én s elengedtem. Most hát adni nem tudok én semmit, csak a tarisznyámban van tegnapról egy falat száraz kenyерem. Azt Neked adnám, ha nem veteк meg érte. De kisbojtár vagyok s jobbam sincsen.

*A birkát, a bárányt és a falat kenyерet beteszik a betlehembe, majd az angyalokkal és a házbeliekkel együtt éneklük.*

Ének: Csordapásztorok, midőn Betlehembe  
Csordát őriznek éjjel a mezőbe,

Isten angyali jövének melléjük,  
Nagy félelemmel telék meg ő szívük. *stb.*

*Ezután a házbeliek dióval, almával és pénzzel megajándékozzák a gyermekeket, s azok a szokott rendben kivonulnak.*



## GYÓRSZENTMÁRTONI HÁROMKIRÁLYJÁRÁS

Karsai Géza gyűjtése.

A háromkirályok már újév napján vagy néha korábban is elkezdenek járni a csillaggal, és játékkukat vízkeresztig minden háznál előadják. A darabban csak a három szentkirály szerepel.

### Öltözetük

Gáspár: fehér ing, keménypapírból készült, a Szentkoronát utánzó korona, hosszú fakard, jobb kezében kiereszthető csillag.

Menyhért: fehér ing, keménypapírból készült és fehér csillagocskákkal telergasztott mágussüveg, fakard.

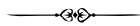
Boldizsár: fehér ing, csonkakúp alakú, ezüst csillagocskákkal telergasztott fehér süveg, fakard, bekormozott arc.

Alábbi szöveget a következő csoporttal jegyeztem le 1935 első napjaiban: Gáspár: Makk Sándor (13 éves); Menyhért: Makk Nándor (12 éves); Boldizsár: Pantyuhin László (10 éves).

A szöveget szüleiktől kapták.

Makk Józseféknél gyülekezik és öltözik a kis csoport. Azután megindul a menet. Elöl Boldizsár, a szerencsen király, utána Menyhért, végül Gáspár a csillaggal. Ájtatos csendben vonulnak végig a falu és a hegy utcáin.

Játászás előtt minden háznál előbb engedélyt kérnek.





BOLDIZSÁR: Meghallgatják-e a háromkirályokat?

*Igenlő válasz esetén az előbbi rendben bevonulnak a szobába.*

BOLDIZSÁR: Szerecsenyországból jöttem,  
Ne csodálják, hogy ennyire megfeketedtem!

MENYHÉRT: Én vagyok Menyhért, a nagy fejedelem,  
S oly boldog vagyok e megszentelt helyen,  
Mint a tömjén füstje jó illattal száll fel,  
Úgy áldj meg minket is égi kegyelmeddel.

GÁSPÁR: Messze földről jöttem én, a Gáspár király,  
Hogy én is hódoljak kicsi jászolyodnál,  
Íme, az aranyat azért hoztam,  
Hogy mint új királynak tiszteletet tegyek.  
Fogadj be engem is, mint pogányt, országodba!

MIND: *(kiáltják)* Gáspár, Menyhért, Boldizsár,  
Mind a három szent király.

MIND: *(éneklük)* Három királyok napján  
Országunk egy istápját  
Dicsérjük énekekkel,  
Vigadozó versekkel.  
Szép jelen, szép csillag,  
Szép napunk támad.

*Ezen két ismétlődő sornál Gáspár mindig négyszer kiereszti a csillagot.*

Hol van zsidók királya,  
Mert megjelent csillaga?  
Betlehemben találják,  
Szép Jézust körülállják.  
Szép jelen, szép csillag, *stb.*

Királyok ajándékát,  
Aranyat, tömjént s mirrhát  
Vigyünk mi is Urunknak,  
Ártatlan Jézusunknak.  
Szép jelen, szép csillag, *stb.*

Kérjük a Szűz Máriát,  
Kérje az ő szent Fiát,  
Hogy bennünket megtartsa,  
Az ellenség ne ártsa.  
Szép jelen, szép csillag *stb.*  
Dicsértessék a Jézus Krisztus!

*Ezután összegyűjtik az ajándékokat és a szokott rendben kivonulnak.*

## RÉGI BÖTLEHENEZÉS ANDRÁSFALVÁN

A karácsonyi ünnepkörhöz fűződő népszokások, Tolna megye

A kakasdi Sebestyén Ádám Székely Hagyományörző Együttes nyolc ízben szerepelt ezzel a játékkal 1993 és 2008 között a nemzetközi betlehemes találkozózn.

Gyűjtötte: Sebestyén Ádám Andrásfalván, 1935. évben, Domokos Pál Péter előkészítésével.

*Kakasdi betlehemes* címmel a Magyar Rádió felvette és közvetítette 1956. dec. 4-én, 22. 10 órakor.

**A betlehemes játék szereplői:** Gazda, Öreg csobán, Király, Báránykás, Szent József, Boglárkás, Király-szolga, Kecsepásztor, Szűz Mária, Hamubotos, Angyal, Nyulas-furulyás

**Szín:** Minthogy a betlehemesek házról házra mennek, egyszerű falusi szobára van szükség.

### Szereplők öltözkééhez szükséges kellékek

Gazda: saját ruhájában, bottal a kezében megy. Úgy intézi, hogy mindig 4-5 házzal a betlehemesek előtt haladjon.

Király: A fején korona, piros alapon ezüst és arany dísszel, kis csengővel, színes papírból készült koszorúval, kis kereszttel. Sárga zsinóros fekete nadrág és kabát, csizma, sarkantyúk, fehér kesztyűk, az oldalán kard. A bal válláról át a mellén és a hátán széles nemzetiszín vagy piros színű szalag, és a két végére összekapcsolásképpen rá van akasztva egy téglalap alakú aranyozott fa. Az övről hátul majdnem a sarkáig lelóg két szíjjal egy HK monogrammal ellátott négy-sarkas kemény kartonpapírból kivágott és aranyozott papírral körükeretezett táskaféle.

Király-szolga: Fekete zsinóros nadrág vagy fehér székely *harisnya*, fekete kabát és *mejjes bunda*, fehér kesztyűk, kucsma (téli sapka) és csizma. Ő viszi házról házra fején a betlehemet.

Szent József: Hosszú fehér szakáll, nagy bajusz, fehér vagy szürke magyaros *mentával* (téli posztóköpönyeg, mente), fehér vagy fekete kucsma, csizma és hosszú kankós (bunkós) bot.

Szűz Mária: Fehér *rokoja* (szoknya), kötény, szedett ing, *derek-bunda*, fehér vagy világoskék fejkendő, mely kb. háromnegyed méter gyolcs anyagból készül. Ugyancsak kb. 1 m gyolcs anyagot a karján, illetve az összekulcsolt kezén tart. Angyal: Fehér szoknya és kötény, szedett ing, *derek-bunda*, a fején korona, mint a királynál, nyakán színes szövet fejkendő, a mellén keresztben áthozva, összekulcsolt kezén összehajtott szövet fejkendőt tart.

Az Angyal és Mária szerepét jó hangú gyermekek játsszák.

Öreg csobán: Szürke álarc, nagy színezett faorr, egy darab báránybőr, az álarc-  
cal összealkotva pontosan, hogy jól ráférjen a fejre, hogy ne fullasszon. Kifordított nagy bunda. (*kozsó*k vagy juhászbunda), fehér bő gatyka, a két szára térdig szalma, vagy *panussal* (kukoricacső-takarólevél) kitömve, és alul összekötve, bocskor, 1,50 m hosszú és 7-8 cm vastagságú bot és kulacs.

Báránycsobán: Fekete álarc, fekete bunda stb., mint az öreg pásztornál.

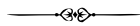
Boglárkás: Fehér álarc, fehér bunda stb., mint a fentieknél.

Kecskepásztor: Fehér álarc, fehér bunda stb., mint a fentieknél, és egy kis fejsze.

Hamubotos: Fekete álarc, hiányos apró gyöngyszem fogakkal, kopott bunda, 2 méter hosszú, vékony bot, a végén egy kis vászonzacskó hamuval megtöltve és egy zsákkal a hátán.

Nyulas-furulyás: Nyúl-álarc, kifordított fekete bunda, fehér *harisnya*, csizma és furulya.

**A „betlehem” díszítése:** A kis toronyban csengő, kis jászol, benne a kis Jézus, mellette ökör, szamár, kis gyertyákkal világítva. A kis torony tetején egy csillagsugar. Az egész betlehemet áttetsző színes papírral vonják be, papírlánccal és más dísszel kicsinosítják, tetszés szerint.



GAZDA: (*megjelenik minden háznál, kopog és e szavakkal kéri a betlehemesek befogadását*) Dicsértessék az Úr Jézus szent neve.

HÁZIGAZDA: Mindörökké Ámen.

GAZDA: Béfogadják-e a székely bötlehenes játékot?

HÁZIGAZDA: Béfogadjuk.

*A betlehemesek az úton karácsonyi éneket énekelnek, közben, ha van idő, a Nyulas-furulyás a következő szomorú melódiát játssza:kotta<sup>1</sup>*

*Az ajtóhoz érve, kint a küszöbön, ha van rá idő, a következő víg melódiát játssza (a pásztorok, ha jelen vannak, esetleg táncolhatnak is rá: kotta)*

**BETLEHEMESEK:** *(az ajtón kívül éneklük a következő, vagy esetleg más karácsonyi éneket: kotta)*

Ím midőn mindeneket, bírsággal hívatnak.  
Augusztus nagy könyvében szám szerint íratnak.  
Cirilius küldettetik Betlehem városába.  
Hogy az egész tartományt venné egy summába.  
Elindula József is a szűz Máriával  
Istennek erejével, terhes mátkájával.  
Betlehembe hogy juta, fáradt állapottal.  
Szállásról kérdezkedik, minden embert ural.  
De a sok vendég miatt nincs senki barátja.  
Ki távolról meglátja, ajtaját bezárja.  
Szállni kényszerítették egy rongyos pajtába.  
Városon kül felhagyott vadak barlangjába.  
Itt éjfélnek idején mind nagy hallgatásban,  
Hogy volnának, és az ég fénylenék magában.  
A szűz szülé szent fiát, váltságunknak díját.  
Jászolyba helyezetté szerelmes magzatát.  
Az ökor és a számár, táplálja meleggel.  
Nem hagyják a kisedet meghalni hideggel.  
Ó kegyetlen tigrisek Betlehem városba,  
Hogy lehet ti nálatok Jézusnak ily sorsa.  
Jézus, József; Mária, hogyha méltóztattok  
Jőjjetek be ím lészen szívemben szállástok.

*A Király bekopog, a Király-szolga behozza a betlehemet, s a középén elhelyezett asztalra teszi. A Király, amint belép a szobába, a következő szakaszt éneklük, illetve*

---

1 Kottamelléletek később

*recitálva verseli, és minden sor végén, minden hetedik lépésnél megfordul, és az ütem szövegét ekkor ejti ki.*

KIRÁLY: *(a betlehem elhelyezése és az ajtó közötti részen lépésre verseli)*

Dícsértessék Krisztus; az magas egekben,  
 Ki kegyelmeteket kapta egészségben.  
 Tartson és marasszon vég nélkül örömben.  
 Mi nem azért jöttünk, hogy itt históriázzunk,  
 Vagy valami tréfás játékot indítsunk,  
 Hanem egy fertájnnyit, mulatni akarunk.  
 Midőn a Krisztusról, egy példát mutassunk.  
 Hogy miként született, jászolyba tétetett.  
 Három pásztoroktól, ajándék vitetett. *(a betlehem előtt megáll, az ajtó felé fordulva mondja)*  
 Melyen Krisztus anyja igen örvendezett! *(parancsolóan)*  
 Szent Józsefnek itten szállás nem adatik!  
 Sehol e városba be nem fogadtatik.  
 Hanem e királytól most elébb küldetik!

SZENT JÓZSEF: *(az ajtón kívül recitálva énekli, lassan-szomorúan: kotta)*

Egészséggel gazda, nyisd meg az ajtódat,  
 Ereszd be megszűkülte te jó akaródat.  
 E világ urának életető dajkáját,  
 Mert az utazásban igen elfáradott.

KIRÁLY: *(mondja)* Egy szózatot hallék mostan az ajtóban.

Mi legyen az oka, bizonynal nem tudom.  
 Jelen vagy-e szolgám?

KIRÁLY SZOLGA: *(a Király előtt vigyázban megáll)*

Jelen vagyok uram, parancsolatára!

KIRÁLY: *(fennhangon)* Parancsolom szolgám, lásd meg sietséggel,

Ki zörget ajtónkon ily nagy bátor szívvel.

KIRÁLY-SZOLGA: *(az ajtót kissé kinyitva)*

Ki vagy? Honnan jöttél? Miféle ember vagy?  
 Feleletet nékem mindjárt erre adj! *(az ajtót kissé becsapja)*

SZENT JÓZSEF: *(az előbbi dallamra énekli, recitálja)*

Cirilius Császár parancsolatára

Jöttünk Názáretből a beíratásra,  
Hogyha befogadnál ez egy éjszakára.  
Bizony megfizetné az egeknek ura.

KIRÁLY-SZOLGA: *(az ajtót kissé megnyitva kiszól)*

Várákozz egy keveset, mindjárt jelentlek! *(az ajtót becsukja)*

KIRÁLY: Mi jó hírek vannak, mostan a városban?

Mondd meg hát hív szolgám, nekem bizonyosan!

KIRÁLY-SZOLGA: *(ismét a Király elé áll)*

Fölséges királyom, oly emberekre találtam ajtódon.

Nem hinném, hogy jó szándékkal jövének országunkba.

S ha befogadjuk, elvesz a hatalmunk.

S ez ékes városból éppen kipirulunk!

KIRÁLY: *(haragosan)* No ha így van szolgám, zárd be az ajtót, S éppen bé se ereszd! *(kardcsörtetést hallat)*

KIRÁLY-SZOLGA: *(az ajtót ismét megnyitja és kiszól)* Hogy én béeresszelek,

abban nálam nem kapsz,

A városon kívül ámbár ha meg is fagsz!

*(az ajtót becsapja haragosan)*

SZENT JÓZSEF: *(az előbbieket szerint recitálva éneкли)*

Kemény kősziklához hasonló nemzetség,

Még a pogánynál is van engedelmesség,

Hát hogy tenálad nincs uradhoz kegyesség.

KIRÁLY-SZOLGA: *(megszánva)* Jer bé hát barátom, fűttözz egy keveset. *(az ajtót nyitva hagyja)*

SZENT JÓZSEF: *(bejön Máriával jobb, az angyallal bal felén, s a királlyal szemben megáll, és recitálva mondja: kotta)*

Áldjon meg az Isten, szerelmes királyom!

KIRÁLY: *(fennhangon)* Hogy én befogadjalak, abban nálam nem kapsz,

Királyi házamtól ezzel már indulhatsz! *(kardcsörtetést hallat)*

SZENT JÓZSEF: *(a fenti dallamra recitálva)*

Ó elfordult itten, törvénynek tartása,

Betlehembe nincsen, Isten imádása.

Nem adatik itten szegénynek szállása.

KIRÁLY: *(hangját leengedve)* Szerelmes barátom, szállást nem adhatok.  
Mivel hogy estére sok vendéget várok.  
Hanem egy kis helyet mindjárt mutatok. *(botjával a betlehem felé mutat)*  
A városon kívül van egy istálló,  
Oda szokott szállni a jövevény szálló.

SZENT JÓZSEF: *(Máriával szembefordulva szomorúan recitálva)*  
Szerelmes jegyesem, már mire jutottunk,  
Ez ékes városban majd minden utcáról,  
Házról házra jártunk, szállást nem találtunk.  
Talán az éjszaka hideggel meghalunk.

SZŰZ MÁRIA: *(szomorúan recitálva)*  
Óh egeknek ura, világ megváltója,  
Tekints alá mennyből szegény szolgálóidra.  
S ne hagyj el minket ez bujdosásunkban.

SZENT JÓZSEF: *(recitálva)* Szerelmes jegyesem, ne sírj s ne bánkódjál.  
Mert talán nem hagy el az Úr,  
Hogy ártson a halál.  
Ha személye szerint Krisztus közénkbe száll.  
Ott semmi dér és hideg helyet nem talál.  
Hanem azért csak szálljunk be ezen istállóba,  
Inkább is lesz módunk a szent imádságban.

SZŰZ MÁRIA: *(recitálva)*  
Nahát csak szálljunk be, szálljunk be ezen istállóba.  
Inkább is lesz módunk a szent imádságban.

*Ezután a háttérbe vonulnak, a betlehem jobb sarkánál helyezkednek el, s közben éneklük „A kis szűz egy fiát...” Szent József kezdi: kotta.*

Ének: A szűz egy fiat szült. Kin mennyben öröm gyűlt.  
Pásztorok örüljeteK.  
Szabadítónk földre szállott, örvendjeteK.

*Az ének alatt a király is a háttérbe vonul, és egy székre ül a betlehem bal sarkánál. Közben bejönnek a pásztorok csoszogva, fáradtan, botjaik koppanásainak hangját is lehet hallani. Leülnek sorba, arccal a betlehem felé, a fal vagy a kályha mellé, és*



*elalszanak. A Kecsepásztor szorgoskodik; a gyermekeket rendezi, ha sokan vannak. Közben pedig Hamubotost tessékeli ki, ha bejött volna.*

ANGYAL: *(az ének befejeztével, Mária elé áll, és recitálva mondja)*

Óh Istennek anyja, látod jelenlétem,  
Parancsolj, mert mennyből tehozzád küldettem!

SZŰZ MÁRIA: *(szintén recitálva, mint fent)*

Óh Isten anygala, szolgálj szent uradnak,  
Adj hírt a nyáj mellett lévő pásztoroknak,  
Hogy imádására jöjjenek Krisztusnak.

ANGYAL: *(a pásztorokhoz megy, arccal a betlehem felé fordulva énekl: kotta)*

Glória, glória inekszent szűz deo<sup>2</sup>  
Dicsőség mennyben Istennek

MIND: Békesség földi népeknek.

Jóakarató híveknek.  
Kik Istenben örvendeznek.

ANGYAL: *(a pásztorok felé fordulva énekl)*

Serkenjetez pásztorok, pásztorok.  
Kik nyáj mellett alusztok, alusztok,  
Mert született uratok. Néktek kis Jézusotok.  
*(a betlehem felé fordulva vár)*

ÖREG CSOBÁN: *(álmosan ébredszik, öregesen rezgetve mondja)*

Óóóó mit láték, mit hallék. Nem tudom ördög-e vagy angyal nékem megjelenék. Azt csak nem hihetem, hogy a kis Jézuska született vóna.  
*(fejét álomra hajtja)* Inkább leteszem a fejemet a puszékra, és alszom, míg a hajnalcsillag feltetszik az égre.

ANGYAL: *(a pásztorok felé fordulva mondja)*

Gyertek pásztorok gyorsan a városba,  
Mert ott fekszik Jézus, az koros szénában.

*Az Angyal az öreg csobánnak gyengén megrúgja a lábát, és visszaindul a helyére. Ekkor énekl a következő karácsonyi éneket: kotta.*

---

2 In excelzis deo

Ének: Pásztorok keljünk fel, hamar induljunk el.  
 Íme angyal jelenti, hogy Messiás születék,  
 Íme már nem messze, fényesség jelene.

*Az ének alatt a pásztorok felébresztik egymást. Botjaik segítségével egymás után, ahogy sorjában felkelnek, ugranak az előtt, aki még lent van és még alszik. A kecskepásztoroknak van a legnagyobb szerepe az ébresztgetésben. Legutoljára az öreg ébred fel. Őt már úgy segítik, támogatják botjaik rendszertelen koppanásai között a betlehem elé. Az ének befejeztével már a betlehem előtt térdelnek, és az öreg csobán ekképp szól Máriához:*

ÖREG CSOBÁN: (öregesen rezgetve)  
 Jónapot Mária. Istennek szent anyja.  
 Serkentsd fel fiadat, pásztorok eljöttek.  
 Kik szent angyalidtól, tehozzád küldettek.

SZŰZ MÁRIA: (énekli: kotta)  
 Serkenj fel fiam, pásztorok eljöttek.  
 Kik szent angyalidtól, tehozzád küldettek.  
 Tehozzád küldettek.

*Ezen ének végén a pásztorok egyenkint megszólítják a kis Jézust és ajándékot adnak neki. Ajándékadás közben az Öreg, miután bement a ajándékát, esetleg hátradől, a Kecsepásztorok ezáltal munkát adva, ki őt felemeli játékszerűen, és felállított botja végére kis fejszéjével néhányat a fejsze fokával odaüt, ezzel jelezve, hogy az oszlop, melyet az öreg fog, szilárdan áll. Közben a Hamubotos is észrevétlenül besurran, és ő is a betlehem elé térdel, de a Kecsepásztor hamar észreveszi, mert az ujjain kiszámolja, hogy nem hárman, hanem négyen térdelnek a betlehem előtt. Nyakon csípi és kitessékeli, kilöki a Hamubotost. Az ajtót mögötte becsukja, és fejszéje fokával az ajtót megvergeti, majd megint a pásztorok kitámasztásával van elfoglalva, hogy ne tudjanak eldőlni. A pásztorok a következő szavakkal adják oda ajándékaikat:*

ÖREG CSOBÁN: (középen térdel, és öregesen rezgetve mondja) Óóóó édes kicsi Jézuskám. Hát én mivel tudjak kedveskedni? Én neked báránykát, bogláros szíjacsokát, efféléket nem adhatok, hanem egy szép kicsi kerek sajtotcsokát, nézd csak, be szépet adok. Kérlek, vedd jónéven, amelyet adhatok. (Báránykához szól, halkabban) Adjál te jës pajtás!

BÁRÁNYKÁS: (a jobb oldalon térdel) Óóóó édes kicsi Jézuskám. Hát én neked mivel tudjak kedveskedni? Én neked, sajtot, ordát, bogláros szíjacsokát,

efféléket nem adhatok, mert még apámnak sem vót. Hanem egy szép fekete báránykát, nézd csak, be szépet, adok. Kérlek, vedd jó néven, amelyet adhatok. *(átszól a Boglárkához)* Adjál te jës pajtás!

**BOGLÁRKÁS:** *(a bal oldalon térdel)* Óóóó, édes kicsi Jézuskám. Hát én neked mivel tudjak kedveskedni? Én neked báránykát, sajtot, efféléket nem adhatok. Hanem egy szép bogláros szíjacskát, nézd csak be szépet adok. Kérlek, vedd jó néven, amelyet adhatok.

*Mikor befejezték az ajándékadást, felállnak.*

**KECSKEPÁSZTOR:** *(a betlehem felé hajolva gyorsabb kiejtéssel e szavakat mondja)* Édes kicsi Jézuskám. Én neked mivel tudnék kedveskedni? Mit a nyáron kerestem, mind elpocsékoltam.

*Közben a pásztorok, miután már felálltak, Mária felé fordulnak, és botjaikra támaszkodva körbeállnak.*

**SZŰZ MÁRIA:** *(recitálva mondja)*

Köszönöm pásztorok, mindhárman tinéktek.

Kívánom, hogy mennyhon koronát nyerjetek.

És a véghetetlen örömben legyetek.

**PÁSZTOROK:** *(mind egyszerre mondják)* Úgyis van! *(a „van” szóra botjaikkal egyszerre koppantanak, fejüket összedugják, összebújnak)*

**BÁRÁNYKÁS:** *(az öregez rezgetve)* Óóó, bajbatag vén öreg pajtás, hamu!! *(a „hamu” szóra egyet lök botjával a többiek felé, és mind visszahátrálnak 1-2 lépésre, de mindjárt az előbbi állásukba mennek vissza, az Öregnek magyaráz)* Nem gondolod meg te, mit példáz ő! *(az „ő”-nél Máriára mutat)* Nékünk ezzel. *(az „ezzel” szóra a botokkal megint koppantanak)*

**ÖREG CSOBÁN:** *(érdeklődve)* Mit te?

**BÁRÁNYKÁS:** Alázatosságát, ő! *(az „ő” szónál ismét Máriára mutat, a pásztorok felé fordulva folytatja)* Nékünk ezzel jelentgeti.

*A „jelentgeti” szóra, botjaikkal megint koppantanak.*

**ÖREG CSOBÁN:** *(öregesen rezgetve)* Jusson mindenkinek.

*(e két szónál botjával 2-3-szor érinti a gerendát, majd botját leengedve mondja)* Istánnak s Gergének. *(a „Gergének” szóra botjaikkal megint koppantanak; most meg kezeit széttárva mondja)* Mind álljatok elé,

(a pásztorok 1-2 lépést hátrálnak, az öreg kezeit visszahúzva mondja)  
Tódor pakulárium!

PÁSZTOROK: (egyszerre ugrálva egybemennek, és mondják) Mind itt vagyunk!  
Mind, mind.

Rendszertelen ugrások. Közben a Hamubotos is belopódzkodik, bejön, ő is a többi utánózza, de csakhamar a Kecsepásztor észreveszi és kilökdösi, s az ajtót ugyanúgy, mint előbb, megveregeti, megkopácsolja.

ÖREG CSOBÁN: (mit sem törődik azzal, hogy mi történik a háta mögött, botjával a gerendát megérintve mondja) Hallod jó pajtásom! Kedves furulyásom!  
(botját leengedi, s a pásztorok mind egyszerre botjaikkal koppantanak)

FURULYÁS (rövid futamot játszik: kotta)

ÖREG CSOBÁN: (a Király felé fordulva, közel menve hozzá, majdnem az orrát érintve mondja) Mivel az új királyt! (a „rályt” szótagra hangját felemeli, s hirtelen visszafordulva mondja) Vig örömben látom. (a „látom” szóra megint koppantanak, botjaikra támaszkodva fejüket kissé előre hajtják, s az Öreg ekként folytatja) Ennek a született kis Jézuskának a kedvéjért, járjunk egy szép táncot.

PÁSZTOROK: (mind egyszerre mondják) Járjunk!

ÖREG CSOBÁN: (folytatja) Fújjad te mozsikás.

PÁSZTOROK: (mind egyszerre énekszerűen folytatják)

Mert egy víg mozsika megér három portúrát,  
Ki s ki bocskorának talpát, földtől ne sajnálja.

Ekkor már tánclejtésbe lendülnek. A furulyás a következő pásztortáncot játssza, a pásztorok a furulyaszóra botjaik koppantásaiktól kísérve, körbemenve jobbra, illetve balra dülve, táncolják: kotta.

A király csenget, a pásztorok megállnak.

BÁRÁNYKÁS: (az Öreghez) Öreg pajtás, én a fekete kecskét mekegni hallám.

ÖREG CSOBÁN: (a Boglárkához rezgetve) Jó vóna pajtások, tán ha elindulnánk.

PÁSZTOROK: (mind egyszerre) Jó vóna!

Rendszertelen koppanások és ugrások.

ÖREG CSOBÁN: (a többiekhez) Lássátok mindnyájan, (kulacsára mutat) Be üres csuklyám!

**PÁSZTOROK:** *(mind egyszerre)* Lássuk!

*Erős koppanás a botokkal.*

**ÖREG CSOBÁN:** *(homloka elé emeli a kezét, körülnéz, megkeresi a házigazdát, feléje csoszog öregesen, a többiek is utána indulnak; közel érve, rezgetve mondja)* Próbáld e jó gazdától, *(helyükre visszamennek)* Valami útravalót kapnánk! *(a „kapnánk” szóra koppanás)*

**BÁRÁNYKÁS:** *(szintén a gazdát kikeresi, mint az öreg, feléje közeledik, és érinti a vállát; hangját felemeli)* 'Szen még e jó gazdától! *(visszamegy helyére, hangját lehalkítja)* Valami útravalót várnék. *(a „várnék” szóra koppanás)*

**BOGLÁRKÁS:** *(körülnéz, mint az előbbieket, és hirtelen a gazda felé fut; ugrás közben felemelt hangon)* E gazdának bácscsa! *(visszamegy a többiekhez, hangját lehalkítja)* Én vótam, a tavaly is. *(a „tavaly is” szóra koppanás; ezután botjával a földön jobbra-balra hadonászik, és mondja)* Álljatok csak félre! *(megint a gazdához fut, hangját felemeli)* Hej, de igen jó gazdám vót, *(vissza a többiekhez)* Ő nékem! Akkor is. *(az „akkor is” szóra, megint koppanás; a koppanás után botjával helyet csinál, és újra mondja)* Álljatok csak félre! *(megint a gazda felé ugrik, hangját felemeli)* Százszor kértem! *(vissza a többiekhez)* De nem adott, egyszer se. *(az „egyszer se” szóra, megint koppanás; a koppanás után botjával megint helyet csinál és mondja)* Álljatok csak félre! *(most megint a gazda felé fut ugrásszerűen, a hangját kurjantásszerűen felemeli)* Hej! de most!!! *(vissza a többiekhez, hangját lehalkítja)* Megtölti még a gulugánkot es.

**KECSKEPÁSZTOR:** *(aki mostanáig mással volt elfoglalva, szintén a gazda felé rohan, a hangját ő is kurjantásszerűen felemeli)* Én is a kecskéket őriztem! *(vissza a többiekhez, hangját lehalkítja)* A gazdát magát meg sem említettem. *(az „említettem” szóra koppanás; koppanás után botjával helyet csinál)* Álljatok csak félre! *(a gazdaasszonyt, kezét homloka elé tartva megkeresi, jobb karját feléje kinyújtva hozzá megy, és hízelegve mondja)* Hanem ezzel a drága jó gazdaasszonykával, ő velem, jól egyetértettem. *(vissza a többiekhez, és gyorsan mondja)* Tüdőt, májat, vesét, hurkát, kolbászt, ettem eleget, ha vettem pénzemvel.

**ÖREG CSOBÁN:** *(ide-oda ingadozva lassan öregesen)* Hiszen, ti csak kaptok, mivelhogy fiatalok és vagytok; de én, mivel hogy öreg és vagyok, nem és igen látok, nem és igen hallok, kopac és vagyok! *(a háziasszony felé*

*fordulva, rámutat)* Hanem ez a jóóó házigazdaasszonyka, ha valami jóval kínál is, azt gondolom, hogy szid, s meg akar verni, s én ezzel kifelé far-talok. *(csoszogva kiindul)*

KECSKEPÁSZTOR: *(az öreg után halkán mondja)* Vén öreg! Ne panaszkodj nagyon! És sem ettem egyebet ma, csak egy kis darab hideg pogácsát. Azt is még a falu végén kaptam.

PÁSZTOROK: *(kimennek a szobából, de esetleg egy vagy kettő belőlük még bent maradhat; a Király is feláll, és megkezdí a befejező részt recitálva verselni, a bekezdés dallama szerint)*

KIRÁLY: *(lépésre a betlehemtől kiindulva: kotta)*

Hallátok rendszerint, e rövid példánkból.

Miként Krisztus Jézus romlott istállóban

Született s tétetett, a hideg jászolyban,

Midőn pásztorok angyalnak szavára

Jövének Krisztusnak *(mondja)* látogatására. *(tovább recitálja)*

Köszönöm s hálálom, kik itt hallgatátok

Alacsony munkánkat meg nem utálátok.

Ti pedig jó gazdák, kik befogadátok,

Kiért a mennyekben légyen koronátok.

Kis Jézus áldása szálljon ti reátok.

Semmiféle átok *(mondja)* ne férjen hozzátok! *(mondva tovább folytatja)*

Mi pedig elmegyünk, vígan maradjanak.

Áldást, békességet kívánunk, a közel levő újévben... Ámen.

*A gazda és a gazdaasszonnyal kezét fog, és lassan indulnak kifelé. Mialatt vonulnak, éneklík. a következő régi szép karácsonyi éneket (de el is maradhat: kotta)*

Serkenj lelkem mély álmodból, vigyázz magadra.

Mert ma urad jött e világra szép váltságodra.

Drága kincset hoz magával, orvoslásodra.

*A bötlehenezést színpadon is le lehet játszani. Színpadi lejátásánál az ének végén kintről furulyaszó hangzik, és a függöny legördül.*

## CHRISTKINDLSPIEL (KARÁCSONYI BÖLCSŐCSKE JÁTÉK)

Magyarpolány, Veszprém megye

Felléptek a Nemzetközi Betlehemes Találkozón, 1995-ben a magyarpolányi kétnyelvű iskola diákjai.

**Szereplők:** Kereszt (lány) Gyertyák (2 lány), Betlehem (lány), Baba (lány), Bölcső (lány), József (fiú), Pásztorok (2 fiú)

A játsszók mindegyike szerepének megfelelő tárgyat (kereszt, gyertya, bethlehemi jászol stb.) visz magával.

**Jelmez:** Lányoknak: fehér blúz, fehér szoknya, fehér kötény, kendő, gyöngyök (kendő a nyakban van), koszorú.

Fiúk: fehér, hosszú ing, rajta keresztbe rózsaszín és kék szalag, kalap.

A játék dalos, kevés szöveggel kísért.

**Szövege:** (helyi dialektus szerint)

KERESZT: Ich bin ein pod von Himmel,  
die wahrheit euch zu bringen,  
Das ich und noch fiel Engelein,  
die zu euch volen khomen herein,  
Ei Engelein eileiz geschwind.  
Mit euren Lichter anzünd  
Das mich szoll sehen ein jeder Christ,  
Vo Christus der Herrn geporen ist,  
Ei Engelein so khom herein,  
Von Gott virz dier earlaubte sein.

GYERTYÁK: Mier sind schon khomen an, mier zünden die Lichter an  
Das uns soll sehn ein jeder Christ  
Vo Christus der Herrn geporen ist.  
O Jungfrauen rein so khom herein  
Von Gott virz dier earlaubet sein.

BETLEHEM: Ah, ah, Hirtena laoszt euch saogen,  
Waos in einlene zugetragen.

Eine Jungfrau kheisch und rein,  
 Hat geporen ein Khindelein,  
 In Bethlehem in Tain in einem schlechten Staoll,  
 O Jungfrau rein so khom herein.  
 Von Gott virz dier earlaubet sein.

BABA: Schön gutnamt, schön gutnamt, gipt euch Gott  
 ich pin ein ausgeschikter pod.  
 Von Gott pin ich geszant, die Jungfrau trag ich in meiner Hand,  
 die Jungfrau in meiner Hand, die kron vol auf mein Haupt,  
 Das hat mier Gottes Sohn earlaubt.  
 O Christkindl mein, so khom herein,  
 Von Gott vierz dier erlaubet sein.

BÖLCSŐ: Gelopt zei Jesus Christus, mir grüssen die leben Engelein,  
 drum lobet und preset des earts Jesulein,  
 drum lobet und preset ein jeder Christ,  
 vo Christus der Herr geporen ist.  
 O, Josef mein so khom herein,  
 wia mia das Jesukhindlein ein.

JÓZSEF: Ich mus mich zu den Kriplein pign  
 und mus das Jesukhindlein wign.  
 Ich will in schengen noch mein Herz,  
 das ich in Gloria singen darf.

MINDENKI: Gloria, gloria in excelsus deo  
 alle Hirten stez auf und schlafet nicht  
 es ist ein Khind gesporen in der Jozefstat,  
 von der Maria Jungfraurein und eart.

*Szöveges rész.*

I. PÁSZTOR: Hörz bruider, die Engelein singn.

II. PÁSZTOR: Was, Bruider, die Engelein singn?

I. PÁSZTOR: Ja, Bruider, die Engelein singn.

II. PÁSZTOR: Bruider, was wirst du den liben jesulein schengen?

I. PÁSZTOR: Ich wia im schengen ein weises Brot, das soll sein der ware Gott.  
 Bruider, was wirzt du den liben Jesulein scengen?



II. PÁSZTOR: Ich wia in schengen das Herzen mein den neugeborenen  
Jesulein.

*Ismét ének.*

BÖLCSŐ: O, Josef, liebster Josef mein.

JÓZSEF: Was ist, was ist o Jungfrau rein? (*szöveges*)

BÖLCSŐ: Wo werden wir heit khearen ein?

JÓZSEF: In Betlehem, in Stoll hinein. (*szöveges*)

MINDENKI: Ei so sei es, ei so sei es  
In Bethlehem, in Stoll hinein.

BÖLCSŐ: O Josef, liebster Josef, mein.

JÓZSEF: Was ist, was ist o Jungfrau rein? (*szöveges*)

BÖLCSŐ: Was werden unsri geferte sein?

JÓZSEF: Ein Exlein und ein eselein. (*szöveges*)

MINDENKI: Ei so ei es, ei so sei es  
Ein Exlein und ein Eselein.

MINDENKI: Teic nicht so lang kappen faltz nieder auf die Erd  
Der libreihe Jesus ist alles schon werd,  
Lasset uns das Khandlein wigen.  
Das Herz zum Krippelein pigen,  
Schlaof Juselein süss, Schlaof Juselein süss  
Und laufet alle Hirten laufet alle zum mal  
und nemet salmone und pfeifet mit all  
lauft alle zu mal in die freitreihe sall  
Nach Betlehem, zum Krippelein, zum Khandelein  
In Stoll zum Khandelein in Stoll.  
Ein Khand ham mir gesehen wie ein Engelein so schön  
dapei ein alten Vater dort stehn  
er ist auch ein Gott, er halt sein Gepod  
er hat uns er lasset von ewigen Tod, von ewigen Tod.  
Geloptzei Jeusu Christus!



---

**Magyarpolányi német Kriskindl játék magyarnyelvű változata**

1. A KERESZT versszaka: Az ég küldötte vagyok,  
Az igazságot hozom néktek,  
Én és még sok angyal,  
Kik hozzátok akarnak betérni.  
Hej, angyalkák, gyorsan siessetek  
A lámpagyújtással,  
Hogy minden keresztény lásson engem,  
Hol Krisztus Urunk született,  
Hej, angyalkák, jöjjetek be hát,  
Isten megengedte ezt!
2. KÉT GYERTYA versszaka: Már megérkeztünk,  
Lámpáinkat meggyújtottuk,  
Hogy minden keresztény lásson minket,  
Hol Krisztus Urunk született,  
Angyalkák, jöjjetek be hát  
Isten megengedte ezt!
3. A BETLEHEM versszaka: Óh, óh, Pásztorok nektek mondom,  
Ami a sietségbe elrejtve van,  
Egy tiszta és szeplőtelen Szűz  
Kisededet szüle,  
Roskatag istállóban,  
Óh, tiszta Szűz, jöjj be hát!  
Isten megengedte ezt!
4. MÁRIA versszaka: Szép jó estét, szép jó estét  
Adjon nektek Istenünk!  
Küldött vagyok Istentől kinevezve,  
A Szüzet tartom a kezemben,  
A Szüzet a kezemben,  
A fején korona,  
Ezt nekem a Fiú Isten megengedte,  
Óh, Jézuska, jöjj be hát!  
Isten megengedte ezt.

5. A BÖLCSŐ versszaka: Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Üdvözljük a szeretett anygalkákat,  
Dicsérjük és magasztaljuk Jézuskát!  
Dicsérjen és magasztaljon minden keresztény,  
Hol Krisztus Urunk megszületett.  
Oh, József, jöjj be hát,  
Ringasd a kis Jézuskát!

6. JÓZSEF versszaka: A bölcsőre kell hajolnom,

S Jézuskát elringatnom,  
Szívem adom ajándékul,  
Hogy Glóriát énekelhessek!

AZ EGÉSZ BETLEHEMES CSOPORT énekel:

Dicsőség, dicsőség a magasságban Istennek,  
Pásztorok ébredjétek, s ne aludjatok!  
Egy gyermek született, József városában,  
Szűz Máriától, a Szent Szűztől.

7. KÉT PÁSZTOR: Hallod bátyám az angyalok énekét?

Mit bátyám, az angyalok énekelnek?  
Igen bátyám, az angyalok énekelnek.  
Mit ajándékozol Bátyám Jézuskának?  
Megajándékozom Őt fehér kenyérrrel,  
Hogy az legyen igaz Isten.  
Bátyám, te mit ajándékozol Jézuskának?  
Szívemet adom az újszülött kis Jézuskának!

8. MÁRIA, JÓZSEF párbeszéde:

MÁRIA: Óh József, kedves Józsefem!

JÓZSEF: Mi van, mi van, Szűzi Máriám?

MÁRIA: Hol fogunk ma este megszállni?

JÓZSEF: Betlehemben, egy istállóban.

BETLEHEMESEK: Ej, így van ez, ej, így van ez,  
Betlehemben, egy Istállóban.

MÁRIA: Óh, József, kedves Józsefem!

JÓZSEF: Mi van, mi van, Szűzi Máriám?

MÁRIA: Kik lesznek a segítőink?

JÓZSEF: Egy Ökör és egy Szamár.

BETLEHEMESEK: Ej, így van ez, ej, így van ez,

Egy Ökör és egy Szamár.

Ne bámuljatok oly sokáig,

Essetek térdre,

A drága kis Jézus mindent megér!

Engedjétek ringatni a Kisdedet,

Szívünkkel a bölcső fölé hajolni,

Aludj édes Jézuska,

Aludj édes Jézuska,

Pásztorok siessetek,

Siessetek a lakomára,

Énekel és zeneszóval,

Betlehemben, az istállóban.

Kisdedet láttunk,

Mint egy angyal oly szép,

Mellette láttuk idős Atyját állni...

Ő egy Isten, s megtartja ígéretét,

S megvált bennünket az örök haláltól,

Az örök haláltól. Ámen.

## PELLÉRDI BETLEHEMEZÉS

### Baranya megye

Előadták a Pellérdi ÁMK tanulói 2002 és 2008 között négy alkalommal a Nemzetközi Betlehemes Találkozón.

Ácsné Vér Márta a csoport vezetője küldte be e somogyi játékszöveget.

#### Játéktörténet

A karácsonyt megelőző hétvégén pásztor- és angyalruhába öltözött gyerekek járnak házról házra, köszöntik a családokat. Tréfás jelenettel emlékeztetnek a Megváltó születésnapjának közeledtére. Régen csak fiúk jártak, ők játszották az angyalszerepeket is.

Ma már lányok öltöznek fehér ruhába, hátukon kartonból arany, vagy ezüst virágfüzérrel díszített szárny, fejükön ugyanezen anyagból készített „glória”. A pásztorok kifordított bundabekecsben, bundás sapkában vannak, kezükben furkós vagy láncos bot. Egyikük közülük az öreg, ő szakállat is visel, kócból vagy vattából. Ma már „betlehemet” nem mindig visznek. A családokkal előre megbeszélik a köszöntés időpontját.

#### FORGATÓKÖNYV

*Az angyalok csengetnek az ajtóban vagy a kapuban.*

PÁSZTOR: Be szabad-e vinni becsületes hajlékukba a betlehemi kis Jézuskát?

HÁZIGAZDA: Csak tessék!

PÁSZTOR: Szerencsés jó estét a gazdának és családjának! Gazduram, gyorsan frissen takarítsd ki házadat, és fehér abrosszal terítsd meg asztalodat, mert hamarosan fehér szakállú pásztorok lepik meg házadat. *(kiszól)*  
Gyere be, pásztor pajtás!

PÁSZTOR: Másodjára jöttem, be is köszöntöttem, ennek a szép háznak tájékára jöttem. Icipici boksa, feküdj már a sorba! Hallom suhogását, zörög már az ajtó. Gyere be te vén öregapó, mert odakint megfagyó’!

ÖREG PÁSZTOR: Hüppödt tüdős, karikós jó estét kívánok, szerelmes faim! Én már látom kegyelmeteket, hogy jó mulatságban vagytok.

Esztek, isztok, vendégeskedtek, de erről a vén, szegény elhagyott öreg apósotokról el is feledkeztetek. Hát nem tudjátok, hogy tél az idő, fázik a tüdő, járnak a farkasok, azok a vén labancok, akik a nyájunkat mind széjjelzavarják?! Hát ti, szerelmetes fiaim, megvagytok-e?

PÁSZTOR: Meg-meg apó! Iszunk-eszünk, ami van.

ÖREG PÁSZTOR: Haj, pajtás! Az én tokaji vörösboromnak párja nincs, ami nincs. A torkomat nem marja, mert nincs. *(közben egy üres gyógyszeres üveget mutogat)* De most már kedves fiaim, egy fertály kilencre jár, feküdjünk fel a vetett ágyra!

*Lefekszenek a földre, horkolnak is közben.*

ANGYALOK: *(énekelnek)*

„Mennyből az angyal...”

Pásztorok, hol vagytok?

Talán mind alusztok?

Gyorsan, frissen keljetek,

Jézus előtt legyetek!

Ma született a kis Jézus,

Vígan örvendeztetek.

PÁSZTOR: Hallod-e pajtás? Szól az angyal, megszületett a kis Jézus Júda-Betlehemben. Mit álmodtál pajtás?

PÁSZTOR: Hát, én nagyon szépet álmodtam. A házigazda egy penészes húszezrest ragasztott a homlokomra. Hát te pajtás, mit álmodtál?

PÁSZTOR: Én is nagyon szépet. A házigazda olyan hosszú kolbászt ajándékozott, hogy az egyik végét én rágtam, a másikat a görcsönyi kutyák. Hát te pajtás, mit álmodtál?

*Minden kérdésnél föltérdel egy, s csiklandozva, veregetve ébresztgeti a társát.*

PÁSZTOR: Én is álmodtam egy jót, hogy a házigazda hatalmas sunkát akasztott a vállamra. Hát, keltsük fel a papát, hát az, mit álmodott, ő az öregebb! Papa, papa... *(keltegetik, de nehezen ébred)*

ÖREG PÁSZTOR: Hát emeljete fel, fiaim. *(felsegítik, nyögdecselnek...)* Látjátok, én már öreg vagyok, nem tudok olyan gyorsan felugrani, mint ahogy ti. Á, a régi öregek nem szoktak ilyen bolondságokat álmodni. Én álomban láttam egy kis pókot, az akkora volt, mint egy magyarbors.

Mikor evvel az icike-picike furkós-botommal megvágtam, (*mutatja*) az ijedtében élém tett három szabad királyi várost.<sup>1</sup> De nem ám, mint Pécs, vagy Pest, vagy London. Á, hanem, mint Gyód, Keszü, Aranyosgyárány! Ezek az én szabad királyi városaim. De nem az, kedves gyermekeim, hanem higgynk az angyalban, egyben az Istenben. Vigynk a kisdédnek ajándékot! Én viszek egy bárányt, elevent.

PÁSZTOR: Én egy karika sajtot.

PÁSZTOR: Én egy darab vajat.

PÁSZTOR: Én viszem a ringyes-rongyos ingecskémet.

Mind: Kelj fel, juhász bátya,

Fénylik az istálló!

Angyal jelentette,

Menjünk Betlehembe,

Találjuk őt a szent helybe.

Bárcsak előbb felébredtem volna,

Kis Jézuskát megláthattam volna,

Éjjel gyűtt meg a fülemben az angyal szólása,

Hogy a kis Jézus született, barmok jászolába.

Odamenjünk, legyen bátorságunk,

Mielőbb a kis Jézust meglássuk.

Gyere pajtás, te is el, te is leszel társunk.

Vigyázz addig a nyájunkra,

Az öreg bojtárra!

Alle-alleluja!

Hidegen süt a nap

Nem nyílik a virág,

Nem dúdol a madár.

Éljenek, éljenek,

Sok számos éveket,

Lakatot, kulcsot a ládára,

Egypár forintot az énekesek számára!

*Megkínálják őket, megköszönik.*

---

1 vágyáalom-mesélés, mitológiai méretváltások

Dicsértessék a Jézus Krisztus, mindörökké, ámen!

Boldog karácsonyt kívánunk a házigazdának és kedves családjának!

Ének: „Pásztorok keljünk fel...”

Ének: „A kis Jézus aranyalma...”

*Elvonulnak.*